

BESCHIKBAARHEID VAN POPULIEREHOUT

Het aanbod van populierehout in Nederland dreigt in de negentiger jaren fors te gaan dalen. Dat is een gevolg van het in de zeventiger jaren gevoerde aanplantbeleid. Pas vanaf 2010 zou er weer sprake kunnen zijn van enige stijging. De situatie zou aanzienlijk verbeteren bij een onverkorte uitvoering van het Meerjarenplan Bosbouw. Voorsnog zal onze populierehout verwerkende industrie voor zijn grondstof een toenemend beroep op het buitenland moeten doen.

Inleiding

De interesse van de Nederlandse industrie voor populierehout is in de laatste tien jaar sterk toegenomen. In 1980 werd nog geen 200.000 m³ met schors verwerkt, maar in 1988 was dat al opgelopen tot bijna 325.000 m³. Een opmerkelijke stijging van meer dan 60%, vooral veroorzaakt door een sterke toename van de vraag naar zaaghout. Bij deze stijging heeft ongetwijfeld de beschikbaarheid van voldoende grondstof tegen concurrerende prijzen een stimulerende rol gespeeld.

Gezien de grote betekenis van populierehout is het van belang om de toekomstige beschikbaarheid daarvan goed in de gaten te houden.



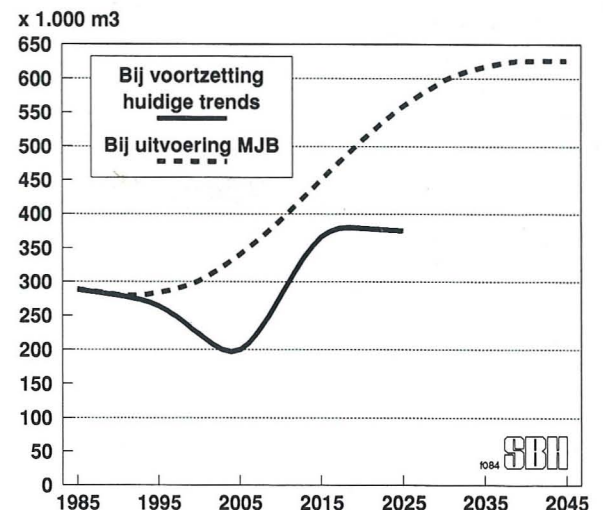
Rijbeplantingen spelen een belangrijke rol bij de productie van populierehout.

Die kan worden berekend uit gegevens over onder andere oppervlakte, groeiklasse en leeftijdsclassenverdeling. Omdat rijbeplantingen bij de productie van populierehout een belangrijke rol spelen is het van belang om deze naast opstanden bij de berekeningen te betrekken.

Nederland

Volgens gegevens uit de Vierde Bosstatistiek telde Nederland in het begin van de jaren tachtig ongeveer 16.000 ha populierenbos, 13.000 km weg- en grensbeplantingen en ruim 4.000 km andere lijnvormige beplantingen van populieren.

Figuur 1. Potentiële jaarlijkse oogst populierehout in m³ met schors in Nederland (Bron: N.P.C.)



Op grond van deze gegevens zijn door de Stichting Bos en Hout in 1986 berekeningen uitgevoerd om het potentiële aanbod van populierehout in Nederland in kaart te brengen. In figuur 1 is het resultaat weergegeven. Hierbij is rekening gehouden met twee scenario's. Het eerste gaat uit van een beheer gericht op voortzetting van de huidige trends; het tweede is gericht op de uitvoering van het Meerjarenplan Bosbouw (MJB).

Figuur 1 leidt tot de conclusie dat voortzetting van de huidige dalende trend in het eerste decennium van de volgende eeuw tot een dieptepunt in de gemiddelde jaarlijkse oogst zal leiden waarbij nog geen 200.000 m³ met schors kan worden geoogst. Tot 2010 zal dan in toenemende mate een beroep op het buitenland moeten worden gedaan.

Bij volledige uitvoering van het MJB ziet de situatie er veel rooskleuriger uit. Hierbij moet ech-

ter worden aangetekend dat een oogst van 330.000 m³ met schors in de periode 2000-2009 alleen kan worden bereikt als er nu voldoende beplantingen worden aangelegd met een omloop van maximaal 15 jaar, en als de beplantingen van na 1980 voor een deel worden geteeld met een kortere omloop dan 30 jaar.

De Nederlandse oogst bedroeg in 1988 ongeveer 250.000 m³ met schors. Nederland verbruikte in dat jaar 330.000 m³, dus 80.000 m³ moest netto worden ingevoerd. Die situatie is sindsdien alleen maar verslechterd. De invoer van rondhout is tussen 1986 en 1989 gestegen van bijna 65.000 m³ tot 110.000 m³. Belangrijkste landen van herkomst in 1989 waren Duitsland (56.000 m³) en België (52.000 m³).

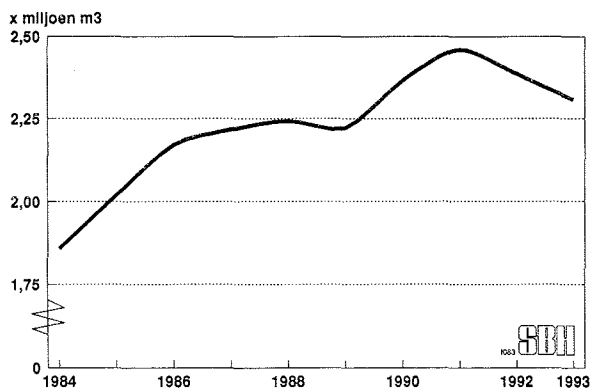
België

Over de potentiële beschikbaarheid van populierenhout in België is helaas minder bekend. Dit heeft te maken met het ontbreken van een recente bosstatistiek. Volgens schattingen telt België bijna 43.000 ha populieren, bestaande uit opstanden, rijbeplantingen en individuele bomen. Bij een bijgroei van 8 m³ met schors per jaar levert deze oppervlakte gemiddeld een oogstbaar volume op van maximaal 350.000 m³ met schors per jaar. Volgens persoonlijke mededelingen van Belgische populierenskundigen kan de beschikbaarheid de komende jaren verder toenemen. Op termijn kan zelfs met een aanmerkelijke stijging worden gerekend wanneer beplantingen met nieuwe, snelgroeïende rassen kaprijp worden. In hoeverre daaruit ook voor Nederlandse bedrijven hout beschikbaar zal komen, hangt af van de vraag in België zelf.

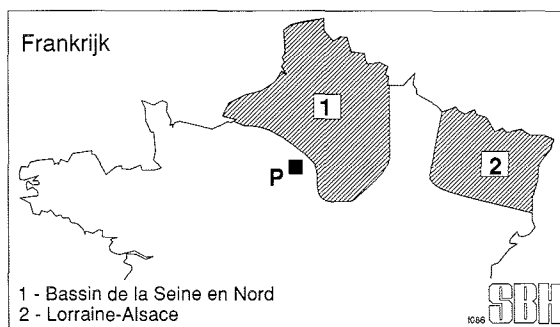
In 1989 werd ongeveer 315.000 m³ met schors in België geoogst. Ruim 200.000 m³ werd in eigen land verwerkt, de rest werd geëxporteerd onder meer naar Nederland. In 1983 was de oogst 200.000 m³ zodat in België sprake is van een aanzienlijke oogststijging.

Frankrijk

Frankrijk is de belangrijkste producent van populierenhout in West-Europa. Dit land heeft naar schatting 255.000 ha populierenbos, dat in 1983 ruim 1,7 miljoen m³ hout met schors opleverde. In figuur 2 wordt een beeld gegeven van de potentiële beschikbaarheid van populierenhout in geheel Frankrijk. Daarbij is een minimum topdiameter aangehouden van 20 cm. De potentiële oogst zal stijgen van 2 miljoen m³ in 1985 tot 2,5 miljoen m³ in 1991. Daarna zal een geleidelijke daling optreden.



Figuur 2. Potentiële jaarlijkse oogst van populierenhout met een topdiameter > 20 cm in Frankrijk



Figuur 3. Belangrijke populiereengebieden in Noord-Frankrijk

Ruim 500.000 m³ oftewel 30% van de totale Franse oogst wordt geleverd door de noordelijke departementen, gelegen in het Bassin de la Seine, Nord, Elsass en Lorraine. In figuur 3 zijn deze gebieden aangegeven.

Frankrijk verbruikt zelf grote hoeveelheden populierenhout. Van de 1,7 miljoen m³, die in 1983 werden geoogst, werd ruim 1,6 miljoen door de eigen industrie verwerkt. De toename van de oogst in de daaropvolgende jaren werd kennelijk geheel geëxporteerd want de uitvoer was in 1989 gestegen tot 610.000 m³. Belangrijkste bestemmingen zijn Spanje en Italië. Uit berichten uit beide landen blijkt dat bij hun triplexproductie populierenhout in toenemende mate tropisch loofhout vervangt.

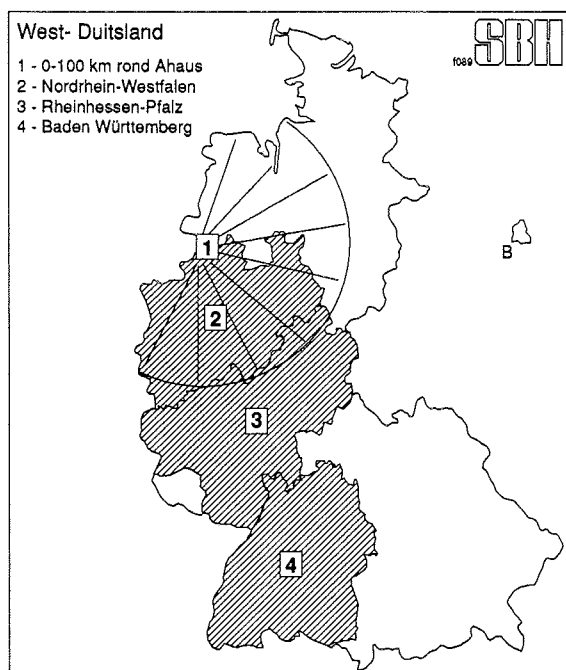
De sterke stijging van de export kan er op duiden dat hier wellicht substantiële mogelijkheden bestaan om meer hout naar Nederland te halen.

Bondsrepubliek Duitsland

De vroegere Bondsrepubliek (vóór de hereniging met de DDR) heeft 40.000 ha aan populierenbeplantingen waarvan 26.000 ha in bosverband en 7.000 ha als rijbeplanting. De helft van dit areaal bevindt zich in Nordrhein-Westfalen.

Voor enkele gebieden (figuur 4) zijn studies naar de potentiële beschikbaarheid uitgevoerd. Daarbij is helaas sprake van enige overlapping waarvan de omvang niet goed kan worden vastgesteld.

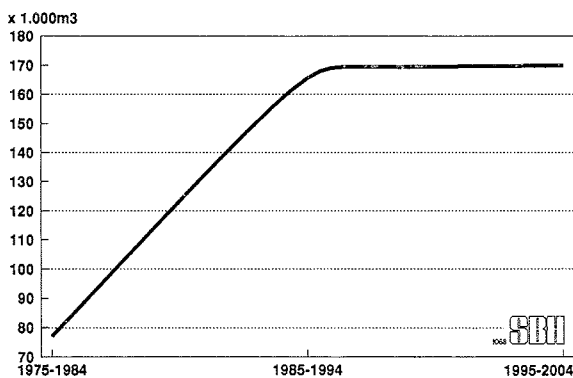
Figuur 4.
Belangrijkste
populierengebieden
in de Bondsrepubliek



Een van de studies, van direct belang voor Nederland, heeft betrekking op de potentiële oogstmogelijkheden van populieren in een gebied met een straal van 100 km rond *Ahaus*. Deze stad ligt circa 10 km ten zuiden van Enschede. In het onderzochte gebied vallen delen van Westfalen, Nordrhein en Niedersachsen. Het zwaartepunt van de populierenteelt bevindt zich in de omgeving van Mönchen-Gladbach.

Berekeningen laten zien dat de oogstmogelijkheden in dit gebied in de laatste jaren sterk zijn toegenomen (figuur 5). Naar verwachting kan in de periode 1985-2004 ongeveer 170.000 m³ populierenhout per jaar worden geoogst. Net als in Nederland zal de bijdrage van bossen aan de jaarlijkse oogst toenemen terwijl het aandeel van de rijbeplantingen geleidelijk zal verminderen.

Figuur 5. Potentiële
jaarlijkse oogst van
populierehout in m³
werkhout met schors
0 - 100 km rond
Ahaus (bij
Enschede)



Een andere studie betreft het gebied van de *Niederrhein*, waar de oogstmogelijkheden voor de komende jaren worden geschat op 100.000 m³ per jaar. Hiertoe behoort ook het bruinkoolge-

bied rond de plaats *Ville* waar inmiddels grote oppervlakten kaprijpe populierenbossen aanwezig zijn die met een omloop van 40 tot 50 jaar zijn geteeld. Deze toename van het potentiële aanbod heeft hoofdzakelijk te maken met de grote aanplanten in de vijftiger en zestiger jaren. Uit dit gebied worden jaarlijks al grote hoeveelheden populieren – circa 50.000 m³ – naar Nederland geëxporteerd.

Het zuidelijker gelegen gebied van *Rheinhessen-Pfalz* is van minder belang. Tegenwoordig wordt daar slechts 6.000 m³ hout per jaar geoogst. Voor de komende 10 tot 20 jaar wordt hierin wel een stijging verwacht. De omvang van die toename is niet bekend, maar zij zal, naar verwachting, vooral betrekking hebben op zaaghout. Het aanbod van vezelhout zal vrijwel gelijk blijven.

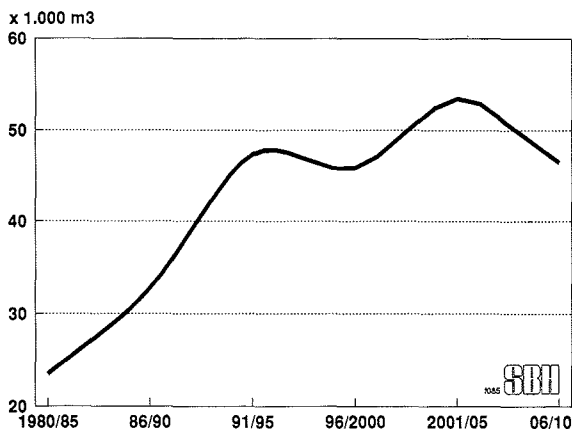
In *Baden-Württemberg* werd tussen 1971 en 1986 naar schatting 40.000 m³ populierenhout geoogst. Deze hoeveelheid bestond voor 22.000 m³ uit zaaghout en voor 18.000 m³ uit vezelhout. Het zwaartepunt van de populierenteelt ligt in de laagvlakte van de Oberrhein. De beplantingen zijn voornamelijk in de vijftiger en zestiger jaren aangelegd. Voor de komende 10 tot 20 jaar wordt een verhoging van het aanbod verwacht tot bijna 70.000 m³ met schors, bestaande uit 42.000 m³ zaaghout en 28.000 m³ vezelhout. Het gaat hierbij om een minimumhoeveelheid. Doordat de kap in de afgelopen jaren werd beperkt kan de toekomstige oogst in werkelijkheid hoger uitvallen. Per saldo wordt een overschot aan populierenhout verwacht van 15.000-20.000 m³ per jaar.

Verenigd Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk is arm aan populierenbos. De staat en particulieren bezitten samen ruim 5.000 ha. Meer dan 95% van de beplantingen bevinden zich in Engeland waarvan meer dan de helft in het oosten, 18% in het zuidwesten en 12% in het zuidoosten. Het verbruik in het Verenigd Koninkrijk bedroeg in 1982 ongeveer 30.000 m³.

Op grond van de leeftijdsclassenverdeling is voor de periode 1980 - 2010 een prognose gemaakt van de oogstbare hoeveelheden, onder de veronderstelling dat geveld opstanden weer door populieren worden vervangen. Het resultaat van de berekeningen is in figuur 6 weergegeven. Evenals in een aantal andere landen zullen ook hier de oogstbare hoeveelheden in de jaren negentig fors gaan toenemen. Na 2000 zal het oogstvolume zelfs kunnen verdubbelen. In absolute zin is het volume beperkt tot ruim 50.000 m³ per jaar.

Figuur 6. Potentiële jaarlijkse oogst van populiere-hout in m³ met schors in het Verenigd Koninkrijk



Samenvatting

Het aanbod van populierehout in Nederland dreigt in de negentiger jaren aanzienlijk te dalen. Vanaf 2010 zal het weer stijgen. Als het Meerjarenplan Bosbouw onverkort wordt uitgevoerd, kan de daling worden beperkt en zal er na 2005 zelfs sprake zijn van een zeer forse toename van de beschikbaarheid van Nederlands populierehout. Hoe dan ook, voor het instandhouden of een uitbreiding van het huidige populierehoutverbruik door de Nederlandse industrie zal deze vooraansnog toenemend haar grondstof in het buitenland moeten zoeken.

Tabel 1 geeft een overzicht van de huidige export van populierenstammen en de verwachte toename van de oogst in de ons omringende landen.

Tabel 1. Oogst en export van populierehout

| (x 1000 m ³) | export 1989 | huidige oogst | verwachte oogst 1995 | verwachte oogst 2005 |
|--------------------------|----------------|------------------|-------------------------|-------------------------|
| België | 176 | 315 | + | + |
| Frankrijk | 610 | 2.400 | 2.00 | 2.000 |
| Duitsland ¹ | 49 | ? | 350 | 350 |
| Verenigd Koninkrijk | 0,4 | 40 ² | 45 | 50 |

+ = Toename

¹ = Alleen gebied rond Ahaus en de gebieden Niederrhein, Rheinhessen-Pfalz en Baden-Württemberg

² = Geschat

De beste mogelijkheden om in de toekomst extra populierehout te importeren bieden Frankrijk en Duitsland.

Frankrijk, verreweg de grootste producent van populierehout, voorziet echter vanaf 1991 enige daling van de potentiële oogst. Gezien het grote volume dat door Frankrijk nu wordt geëxpor-

teerd zou het in principe mogelijk moeten zijn hiervan een deel naar Nederland te halen. Een belangrijk deel van de export wordt momenteel als fineerhout naar Spanje en Italië geëxporteerd. Het is de vraag of de prijs niet te hoog ligt om dit hout als zaag- of papierhout in Nederland te kunnen verwerken.

In Duitsland is sprake van minder afzetmogelijkheden bij een stijging van het toekomstige aanbod. Op dit moment gaat al een belangrijk deel van de oogst naar Nederland. Dit zal verder kunnen worden uitgebouwd waarbij vooral in aanmerking komen het gebied rond Ahaus met als zwaartepunt Mönchen-Gladbach, verder het bruinkoolgebied rond Velle en, in mindere mate, gezien de afstand en de omvang van het aanbod, de laagvlakte van de Oberrhein.

ir. L.J.M. Dielen

LITERATUUR

Boissieu, P. de en Rocher-Barrat, B. (1986). La resource en bois d'oeuvre de peuplier. Forêt entreprise 33 (januari/februari), 43-45.

Crichton, D. (1983). Future markets for poplar. Forestry and British Timber (2) 9-16.

Dielen, L.J.M. en Kolster, H.W. (1986). Ontwikkelingen in de beschikbaarheid en de verwerking van populieren. Stichting Bos en Hout. Wageningen.

Dielen, L.J.M. (1990). De verwerking van rondhout in Nederland. Bos en Hout Berichten 1990 (nr. 10). Stichting Bos en Hout.

Klebes, J. en Mahler, G. (1987). Erhebungen zu Holzaufkommen und Verwendung der Pappel - Teil II, Holzverwertung, Holzverwendung, Marktsituation. Forstliche Versuchs- und Forschungsanstalt Baden-Württemberg, Freiburg.

Leclercq, A. (1986). Supply, demand and utilization of poplar wood in Belgium. Proceedings of the meeting of the working parties entomology and technology of the International Poplar Commission.

Mahler, G. en Klebes, J. (1989). Aufkommen und Verwendung von Pappelstammholz in den Hauptanbaugesieten des Bundesgebietes. Die Holzzucht 43 (3/4), 25-28.

Nationale Federatie der Zagerijen (1990). Verslag 1989. Brussel.

Nationale Populieren Commissie (1988). Nota perspectief populierenteelt. Utrecht.

Niemann, J. (1979). Gutachten über das zukünftige Pappelholzaufkommen in einer Umgebung bis zu 100 km um das Werk Ahaus der Deutschen Zündholzfabriken GMBH. Münster.

**Stichting
Bos en Hout**
Bosrandweg 5,
postbus 253
6700 AG Wageningen
Tel. 08370-24666

SBOH